

ЛОГІСТИЧНІ ПІДХОДИ ДО ОБЛІКУ ЗАПАСІВ

Перебийніс В.І, Дроботя Я.А, Ватуля І.Д.

Постановка проблеми. Матеріальні запаси відіграють важливу роль у забезпеченні виробничого процесу. На відміну від інших галузей, в сільськогосподарських підприємствах запаси залучаються на тривалий строк, відволікаючи значну частку оборотних коштів. Керівник підприємства, працівники служби логістики повинні володіти інформацією про стан запасів з метою аналізу та ефективного управління ними.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Проблеми логістики запасів та їх обліку розглядаються у публікаціях Б.А. Анікіна, Н. В. Антоненко, А.М. Гаджинського, О.М. Зевакова, Є.В. Крикавського, М.А. Окландера, Ю.В. Пономарьової, Дж. Стівенсона, Дж. Шрайбфедера та ін.

Так, О.М. Зеваков зазначає, що практично всі організаційно-господарські та соціально-економічні операції, що здійснюються як в межах одного підприємства, так і в межах галузі й адміністративного регіону, тісним чином пов'язані з матеріальними ресурсами: їх рухом, перерозподілом, складуванням, обліком, оцінкою вартості, нормуванням запасів [5, с. 209].

В.Дж. Стівенсон виділяє два види систем обліку запасів. В періодичній системі фізичний підрахунок запасів здійснюється через певний період часу. Безперервна система (чи постійно діюча) обліку матеріальних запасів постійно та безперервно відстежує всі зміни в запасах, надаючи інформацію про поточний рівень запасів у будь-який час [8, с. 560].

На думку Н.В. Антоненко, "проблема обліку логістичних витрат полягає не в розробці якихось універсальних методик збору корисної для управління інформації та її нагромадження, а в раціональному виділенні її з існуючих інформаційних потоків [1]".

В економічній літературі підходи до обліку логістичних запасів залишаються різними, що й обумовлює необхідність проведення відповідних досліджень.

Формулювання цілей статті. Метою статті є висвітлення результатів досліджень щодо формування логістичних підходів до обліку запасів.

Результати дослідження. На наш погляд, "запаси – це матеріальні ресурси сфери виробництва та сфери розподілу, що зберігає підприємство в певний проміжок часу з метою задоволення потреб виробництва та споживачів готової продукції [4, с. 371]".

В бухгалтерському обліку запаси розглядаються як "активи, які утримуються для подальшого продажу за умов звичайної господарської діяльності; перебувають у процесі

виробництва з метою подальшого продажу продукту виробництва; утримуються для споживання під час виробництва продукції, виконання робіт та надання послуг, а також управління підприємством [З с. 40]”.

Аналізуючи підходи до запасів з погляду логістики та бухгалтерського обліку, доцільно виділити основні відмінності між ними (табл. 1).

Таблиця 1

Відмінності між запасами з погляду логістики та бухгалтерського обліку

Запаси з точки зору логістики	Запаси з точки зору бухгалтерського обліку
Запаси – статичний стан матеріального потоку в певному часовому проміжку; матеріальні ресурси сфери виробництва та сфери розподілу.	Запаси – оборотні активи.
Запаси – спосіб задоволення виробничих потреб та потреб споживачів.	Запаси утримуються для подальшого продажу, перебувають у процесі виробництва з метою подальшого продажу продукту виробництва; утримуються для споживання.
Запасами вважаються запаси постачання, запаси у виробництві, запаси у збутовій діяльності.	Запасами вважаються виробничі запаси, поточні біологічні активи, малоцінні та швидкозношувані предмети, виробництво, брак у виробництві, напівфабрикати, готова продукція, продукція сільськогосподарського виробництва, товари.
Метою логістичних запасів є оптимізація запасів варіюючи між задоволенням виробничих потреб та потреб споживачів.	Метою обліку запасів є узагальнення інформації про надходження та витрачання запасів як складової оборотних коштів.
Часовий аспект – минуле, сьогодення та майбутнє.	Часовий аспект минуле та сьогодення.
Поточні біологічні активи не є запасами.	Поточні біологічні активи вважаються запасами.
Відсутність запасів незавершеного виробництва, оскільки вони вважаються запасами у виробництві.	Наявність запасів незавершеного виробництва.
Запасами готової продукції є у рослинництві – зерно, овочі, фрукти, насіння соняшнику, виноград, коренеплоди, солома тощо; у тваринництві – вовна, мед, яйця.	Запасами готової продукції є у рослинництві – зерно, овочі, фрукти, насіння соняшнику, виноград, коренеплоди, солома, чубики, саджанці тощо; у тваринництві – молоко, приріст живої маси, вовна, мед, яйця, товарна риба, приплід, нові рої бджіл, мальок для розведення риби тощо.
Користувачами інформації щодо запасів є логістики та управлінці.	Користувачами інформації щодо запасів є бухгалтери, фінансисти та управлінці.

Джерело: розроблено з урахуванням [1; 2; 3; 4; 5; 6; 7]

На наш погляд, облік запасів повинен враховувати логістичні підходи до запасів, що дозволить створити єдину інформаційну систему, котра надасть можливість аналізувати запаси не лише бухгалтерам, а й логістам.

Для цього доцільно із урахуванням специфіки сільськогосподарського виробництва:

1) класифікувати запаси (з погляду логістики) на запаси у постачанні, у виробництві та у збутовій діяльності;

2) розподілити запаси за споживачами, виділивши запаси рослинництва, запаси тваринництва, запаси промисловості, запаси будівництва, запаси торговельної діяльності сільськогосподарських підприємств;

3) включити запаси з погляду логістики до складу фінансової звітності підприємств з метою аналізу даної звітності логістами. Зокрема, включити у примітки до річної фінансової звітності (форма № 5) окремий клас "Запаси з погляду логістики", де будуть виділені запаси за споживачами та виключені з запасів ті активи, що не вважаються запасами з погляду логістики (зокрема поточні біологічні активи та запаси готової продукції тваринництва - приріст живої маси тварин, приплід, молоко);

4) включити логістичні запаси до стандарту з бухгалтерського обліку П(С)БО 9 "Запаси".

Система обліку запасів, котра відповідатиме логістичним поглядам, на нашу думку, допоможе при оптимізації запасів.

Макет регістра для обліку та звітності запасів подано в таблиці 2.

Таблиця 2

Логістичні запаси за споживачами

Найменування показника	Рослин- ництво	Тварин- ництво	Промисло- вість	Будівни- цтво	Торгівельна діяльність
Запаси постачання					
Сировина та матеріали	+	+	+	+	+
Купівельні напівфабрикати та комплектуючі вироби	+	+	+	+	+
Паливо	+		+	+	+
Тара та тарні матеріали	+	+	+	+	+
Запасні частини	+	+	+	+	+
Матеріали сільськогосподарського призначення	+	+	X	X	X
Малоцінні та швидкозношувані предмети	+	+	+	+	+
Запаси у виробництві					
Сировина і матеріали			+	+	+
Матеріали сільськогосподарського призначення	+	+	X	X	X
Запаси у збутовій діяльності					
Готова продукція	+	+	+	+	+

Джерело: власна розробка

Дану таблицю пропонуємо включити у примітки до річної фінансової звітності (форма 5).

Висновки. Наявна фінансова звітність не дає повної інформації про запаси з погляду логістики. Тому доцільно у фінансовій звітності розподілити запаси за функціональними галузями логістики та галузями сільськогосподарських підприємств.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ІНФОРМАЦІЇ.

1. Антоненко Н.В. Облік логістичних витрат. / Н.В. Антоненко // Актуальні проблеми економіки . – 2008. - № 11 . – С. 234-241.
2. Бухгалтерський облік. Хрестоматія (частина 1) ; вид 4-е, перероб і доп. [Текст] : збірник систематизованого законодавства / укл. І.О. Назарбаєва, І.А. Губіна. – К. : Бліц-Інформ, 2010. – 192 с.
3. Бухгалтерський облік. Хрестоматія (частина 2) ; вид 4-е, перероб і доп. [Текст] : збірник систематизованого законодавства / укл. І.О. Назарбаєва, І.А. Губіна. – К. : Бліц-Інформ, 2010. – 192 с.
4. Дроботя Я.А. Запаси у логістичних системах сільськогосподарських підприємств / Я.А. Дроботя // Вісник ХНАУ. Серія "Економіка АПК і природокористування". – 2009. - № 14. – С. 369-379.
5. Зеваков А.М. Логистика материальных запасов и финансовых активов / А.М. Зеваков. – СПб. : Питер, 2005. – 352 с.
6. Інструкція про застосування плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобовязань і господарських операцій підприємств і організацій // Все про бухгалтерський облік. – 2009. - № 20. – С. 2-36.
7. Облік сільськогосподарської діяльності : навч. посіб. / [Ю.А. Лузан, В. М. Жук, В. М. Гаврилюк, К. П. Дудка, Н. Л. Жук та ін.] ; під ред. В.М. Жука. – К. : Юр-Агро-Веста, 2007. – 368 с.
8. Стивенсон В.Дж. Управление производством / В. Дж. Стивенсон. ; пер. с англ. – М. : ООО "Издательство"Лаборатория базовых знаний", ЗАО "Издательство БИНОМ", 1998. – 928 с.

Анотація

Логістичні підходи до обліку запасів

Перебийніс В.І., Дроботя Я.А., Ватуля І.Д.

Викладені питання обліку запасів з погляду логістики та бухгалтерського обліку, виділено основні відмінності між ними. Обґрунтовані рекомендації щодо логістичних підходів до обліку запасів.

Аннотация

Логистические подходы к учету запасов

Перебийнис В.И., Дроботя Я.А., Ватуля И.Д.

Изложены вопросы учета запасов с точки зрения логистики и бухгалтерского учета, показаны основные различия между ними. Обоснованы рекомендации логистических подходов к учету запасов.

Summary

Logistical approaches for bookkeeping of stock's

Perebujnis V.I., Drobotja Y.A., Vatulja I.D.

The question of stocks registration been exposed out from the logistical and bookkeeping point of view the main difference's between them heave been shown. The references of the logistical approaches to stocks registration heave been proud.